

مانوی مخالف بودند. آنان پس از شاپور، اقدامات خود را برای نابودی مانی و مانویان تشدید کردند. سرانجام در زمان بهرام یکم، مانی به زندان افتاد

۳۴- کتاب معروف مانی چه نام داشت و او برای تفهیم عقاید خود از چه هنری استفاده کرد؟ شاپورگان، نقاشی

۳۵- مانی در زمان کدام پادشاه ساسانی زندانی شد؟ بهرام یکم

درس پانزدهم (زبان و آموزش)

۱- زبان رسمی و نوشتاری حکومت ایلام چه بود؟ زبان ایلامی، که مردمان جنوب غربی فلات ایران با آن سخن میگفتند، زبان رسمی و نوشتاری حکومت و تمدن ایلام بود.

۲- زبان دوم نوشتاری حکومت هخامنشیان چه بود؟ زبان ایلامی تا مدتی پس از ورود آریاییان، همچنان رواج داشت و به عنوان زبان دوم نوشتاری در دوران هخامنشی از آن استفاده میشد.

۳- لوحه های گلی کشف شده در تخت جمشید به چه زبانی است؟ هزاران لوح گلی کشف شده از تخت جمشید، به خط و زبان ایلامی است

۴- زبان های ایرانی چه زبانهایی بودند؟ زبانهای ایرانی، شاخه‌های از گروه زبانهای «هندوایرانی» به شمار می روند که اقوام هندی و ایرانی، پیش از جدا شدن از یکدیگر و سکونت در هند و ایران، با آن تکلم می کردند

۵- مراحل تغییر و تحول زبانهای ایرانی به چند دوره تقسیم می شود؟ سه دوره زبانهای کهن، میانه و نو تقسیم کرده اند

۶- در مورد زبان های کهن ایرانی توضیح دهید؟ از قدیمی ترین زمان تا پایان هخامنشیان (۳۳۰ ق.م). در مناطق مختلف فلات ایران رواج داشته اند. در مآخذ باستانی به تعدادی از این زبانها اشاره شده است که از میان آنها، تنها از دو زبان فارسی باستان و اوستایی آثار مکتوبی برجای مانده است. فارسی باستان، نیای زبان فارسی امروزی زبان قوم پارس بوده و در دوره هخامنشی به آن سخن میگفته اند. مهمترین مدارکی که مانده، سنگنوشته های پادشاهان هخامنشی است که به خط میخی نوشته شده اند.

۷- زبان ساکنان شرق ایران چه بوده است؟ اوستایی، زبانی بوده که مردمان بخشی از نواحی شرقی ایران به آن سخن میگفتند

۸- کتاب دینی زرتشتیان به چه زبانی است؟ کتاب دینی زرتشتیان، اوستا، به آن زبان اوستایی نوشته شده است. از این زبان جز کتاب اوستا و آثار وابسته به آن، اثر دیگری برجا نمانده است.

۹- در مورد زبانهای دوره میانه توضیح دهید؟ زبانهای ایرانی دوره میانه، تقریباً از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان (۶۵۱ م. / ۳۱ ق.). و حتی قرون نخستین اسلامیدر مناطق مختلف ایران متداول بودند. از این گروه زبانها آثار بیشتری به جا مانده است. زبان پارتی یا پهلوی اشکانی، در مناطق شمال و شمالشرق ایران متداول بود و زبان رسمی درباری حکومت اشکانیان به شمار میرفت. زبان فارسی میانه یا پهلوی ساسانی که دنبال زبان فارسی باستان به حساب میآید، در نواحی جنوب و جنوب غربی ایران رایج بود و زبان رسمی و درباری حکومت ساسانی شمرده میشد.

- ۱۰- زبانه‌های ایرانی نو، به چه زبان‌هایی گفته می‌شد؟ به زبانه‌هایی گفته می‌شود که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافتند.
- ۱۱- چرا در ایران باستان نگارش متن‌های ادبی معمول نبود؟ ایران باستان، نقل شفاهی داستانها و تعالیم دینی وادی، بر کتابت و نوشتن ترجیح داده می‌شد. از اینرو، نوشتن متنهای ادبی و دینی، چندان معمول نبود و تنها اسناد مربوط به سیاست و تا حدودی اقتصاد را کتابت می‌کردند.
- ۱۲- در زمان هخامنشیان، چه قصه‌هایی رواج داشت؟ قصه‌های متعددی به زبان فارسی باستان وجود داشته و مردم، آنها را از حفظ می‌خوانده‌اند. از آن جمله است، «هزار افسان» که داستان مشهور «هزار و یک شب» بر اساس آن شکل گرفته است.
- ۱۳- گوسان‌ها به چه کسانی گفته می‌شد؟ در زمان حکومت اشکانی، نقل داستانهای ملی و پهلوانی، رواج فراوان یافت و شاعران و موسیقی‌دانان دوره‌گردی که به گوسانها معروف بودند، با شور و هیجان بسیار، این داستانها را از حفظ برای مردم می‌خواندند. در حقیقت، این گوسانها بودند که داستانهای ملی و پهلوانی را سینه به سینه به نسلهای بعدی منتقل کردند. این داستانها بعدها در تدوین خداینامه‌ها و سرودن شاهنامه توسط فردوسی مورد نظر برخی از زبان‌شناسان،
- ۱۴- منظومه‌های داستانی «درخت آسوریک» و «یادگار زیران» به چه خطی است؟ که به خط و زبان پهلوی ساسانی، متعلق به قرن ۵م. هستند، ابتدا به زبان پارسی سروده شده بودند
- ۱۵- داستان بیژن و منیژه چه ریشه‌ای دارند؟ به احتمال بسیار زیاد برخی داستانهای شاهنامه مانند داستان بیژن و منیژه اصل و ریشه اشکانی دارند
- ۱۶- آموزش و پرورش در ایران باستان چه ابعادی داشت؟ آموزش و پرورش در ایران باستان ابعاد گسترده‌ای داشت و شامل تربیت جسمانی، اخلاقی، اجتماعی، دینی، شغلی و حرفه‌ای می‌شد
- ۱۷- مراحل تعلیم و تربیت در ایران باستان را بنویسید؟ تعلیم و تربیت در چندین مرحله انجام می‌گرفت. کودکان تا پنج یا هفت سالگی در درون خانواده، پرورش می‌افتند و مادران نقش مهمی در آشنایی فرزندان خود با آداب و رسوم خانوادگی، اجتماعی، دینی و میهنی و آموختن راه و رسم پسندیده زندگی به آنان داشتند. مراحل بعدی آموزش و پرورش اغلب در خارج از خانه و در مدرسه و یا آموزشگاه انجام گرفت به نظر بسیاری از محققان، در عهد باستان و مخصوصاً در زمان ساسانیان، تنها فرزندان خاندان شاهی، درباریان، اشراف و موبدان می‌توانستند به مدرسه بروند و تحصیل کنند؛ اما برای فرزندان توده مردم از قبیل کشاورزان، پیشه‌وران و صنعتگران، این امکان فراهم نبود که در مدارس و آموزشگاههای آن دوره درس بخوانند. اینان به طور معمول، حرفه پدران خود را می‌آموختند. شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد برخی از گروههای اجتماعی مانند پیشه‌وران و بازرگانان در ایران باستان، مخصوصاً در دوره ساسانیان، تلاش می‌کردند تا فرزندانشان بتوانند در مدرسه تحصیل کنند. بنا به نوشته کریستن سن، نویسنده کتاب «ایران در زمان ساسانیان»، گروه بسیاری از بازرگانان شهرها، دستکم، خواندن، نوشتن و حساب می‌دانسته‌اند...
- ۱۸- آموزگاری در دوران باستان به کدام طبقه اختصاص داشت؟ در دوران ساسانی، آموزگاری به عنوان یک شغل رسمی به موبدان اختصاص داشت. آنان بر معارف دین زرتشتی، ادبیات پهلوی و برخی دیگر از علوم زمان خود تسلط داشتند. اداره آموزشگاهها و مدارس نیز، عموماً در اختیار موبدان بود

۱۹- در زمان کدام فرمانروای ساسانی جنبش علمی نیرومندی در ایران به وجود آمد؟ فرمانروایی خسرو انوشیروان، مبادلات فرهنگی با هند و روم گسترش یافت و در نتیجه آن، جنبش علمی نیرومندی در ایران پدید آمد.

۲۰- کدام پادشاه ساسانی علاقه زیادی به مباحث فلسفی داشت؟ انوشیروان علاقه زیادی به مباحث فلسفی و دینی نشان میداد. اوضمن پناه دادن به تعدادی از فیلسوفان یونانی که بر اثر تنگ نظری امپراتور روم، به ایران پناهنده شده بودند، با آنان به گفتوگوی علمی پرداخت

۲۱- یکی از برجسته ترین مراکز علمی جهان باستان، چه نام داشت؟ دانشگاهی بود که در عصر ساسانی در شهر جندی شاپور پدید آمد. این شهر در حوالی دزفول کنونی، در استان خوزستان قرار داشته است. در دانشگاه جندی شاپور، دانشهای مختلفی مانند پزشکی، فلسفه، نجوم و الهیات تدریس میشد، اما پزشکی بیش از سایر رشتهها رونق و پیشرفت داشت و پزشکانی از ایران، هندو یونان در آنجا مشغول به کار بودند. این دانشگاه همچون دانشگاههای امروزی، دارای بیمارستانی بود که دانشجویان در کنار آموزشهای نظری، در آنجا به صورت عملی با درمان بیماران آشنا میشدند.